

Lecture Demonstration

**Guru Premchand Hombal
Shekh Medini Hombal**

**Topic : Hastenarthampradarshayet
Date : Frday, 24 June 2022**

MEDIA COVERAGE

Prepared & executed by

INVITATION

Guru Smt. Ratnam Janardhanan

cordially invite for the Lecture Demonstration of well-known Bharatnatyam

Guru Premchand Hombal

Ex-Head of the Dance Department, Faculty of Performing Arts, Banaras Hindu University with his disciple and daughter

Shekh Medini Hombal

Assistant Professor, Dept. of Bharatnatyam, Faculty of Dance, Indira Kala Sangit Vishwavidyalaya, Khairagarh (C.G)

Guru Premchand Hombal

Shekh Medini Hombal

Topic - Hastenarthampradarshayet

हस्तेनार्थप्रदर्शयेत्

The hand gestures are the special achievement of our performing arts. They are mentioned in many scriptural texts, starting from natya shastra. We use them abundantly in traditional performing arts related to drama, dance and all classical arts. Followed by Q & A Session.

Date : Friday, 24 June 2022   **Time : 6.30 pm**

Venue : South India Association Hall, Ramnagar ,behind Ram mandir, Nagpur.

----- R.S.V.P. -----

Guru Smt. Ratnam Janardhanan, Director of Pratibha Nritya Mandir

Pre-event Coverage

The Times of India

DANCE

EVENT: A lecture and demonstration by noted Bharatanatyam Guru, Premchand Hombal and his disciple and daughter Sheikh Medini Hombal will be held in a programme jointly organized by Pratibha Nritya Mandir, Nupur Foundation, Guru Sadhana Foundation and Nirzar Kala Sansthan. **Pratibha Nritya Mandir, South India Association Hall, Ram Nagar, 6.30pm**

Sakal

भरतनाट्यम् गुरू प्रेमचंद होम्बल यांचे आज व्याख्यान

नागपूर : प्रतिभा नृत्य मंदिर, नुपूर फाउंडेशन, गुरू साधना फाउंडेशन आणि निर्झर कला संस्थान यांच्या संयुक्त वतीने प्रसिद्ध भरतनाट्यम् गुरू प्रेमचंद होम्बल तसेच, त्यांच्या शिष्या व कन्या शेख मेदिनी होम्बळ यांचे व्याख्यान व प्रात्यक्षिक २४ जून रोजी आयोजित करण्यात आले आहे. गुरू प्रेमचंद होम्बळ हे बनारस हिंदू विद्यापीठात परफॉर्मिंग आर्ट विभागाचे माजी विभागप्रमुख आहेत तसेच मेदिनी होम्बळ या इंदिरा कला संगीत विश्वविद्यालय, खैरागढ येथे भरतनाट्यम् विभागाच्या सहायक प्राध्यापक आहेत. नृत्य, नाट्य व इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित हस्तमुद्रांवर आधारित 'हस्तेनार्थप्रदर्शयेत्' या विषयावर हे व्याख्यान होणार असून गुरू प्रेमचंद व मेदिनी होम्बळ यावेळी प्रात्यक्षिकही सादर करतील. प्रतिभा नृत्य मंदिर, साऊथ इंडिया असोसिएशन हॉल, रामनगर येथे सायंकाळी ६.३० वाजता होणारी ही कार्यशाळा निःशुल्क आहे.

गुरु प्रेमचंद होम्बल यांचे
आज व्याख्यान

प्रेमचंद होंबल शेख मेदिनी होंबल

नागपूर : प्रतिभा नृत्य मंदिर, नूपुर फाउंडेशन, गुरू साधना फाउंडेशन आणि निर्झर कला संस्थान यांच्या संयुक्त विद्यमाने प्रसिद्ध भरतनाट्यम् गुरू प्रेमचंद होम्बल तसेच, त्यांच्या शिष्या व कन्या शेख मेदिनी होम्बळ यांचे व्याख्यान व प्रात्यक्षिके शुक्रवार, २४ जून रोजी आयोजित करण्यात आली आहेत. गुरू प्रेमचंद होम्बल हे बनारस हिंदू विद्यापीठात परफॉर्मिंग आर्ट विभागाचे माजी विभागप्रमुख आहेत तर मेदिनी होम्बळ या इंदिरा कला संगीत विश्वविद्यालय, खैरागढ येथे भरतनाट्यम् विभागाच्या सहायक प्राध्यापक आहेत. नृत्य, नाट्य व इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित हस्तमुद्रांवर आधारित 'हस्तेनार्थप्रदर्शयित्' या विषयावर हे व्याख्यान होणार असून गुरू प्रेमचंद व मेदिनी होम्बळ यावेळी प्रात्यक्षिकेही सादर करणार आहेत. प्रतिभा नृत्य मंदिर, साऊथ इंडिया असोसिएशन हॉल, रामनगर येथे सायंकाळी ६.३० वाजता होणारी ही कार्यशाळा निःशुल्क आहे. सर्व प्रकारच्या नृत्य, नाट्य कलांशी संबंधित विद्यार्थी, शिक्षक, गुरू व रसिकांनी लाभ घ्यावा, असे आवाहन आयोजकांनी केले आहे.

Pre-event Coverage

देशोन्नती

भरतनाट्यम् गुरू प्रेमचंद होम्बळ यांचे व्याख्यान, प्रात्यक्षिक आज

देशोन्नती वृत्तसंकलन...

नागपूर ■ प्रतिभा नृत्य मंदिर, नूपुर फाउंडेशन, गुरू साधना फाउंडेशन आणि निर्झर कला संस्थान यांच्या संयुक्त वतीने प्रसिद्ध भरतनाट्यम् गुरू प्रेमचंद होम्बल तसेच, त्यांच्या शिष्या व कन्या शेख मेदिनी होम्बळ यांचे व्याख्यान व प्रात्यक्षिके शुक्रवार, २४ जून रोजी आयोजित करण्यात आले आहे. गुरू प्रेमचंद होम्बळ हे बनारस

हिंदू विद्यापीठात परफॉर्मिंग आर्ट विभागाचे माजी विभागप्रमुख आहेत तर मेदिनी होम्बळ या इंदिरा कला संगीत विश्वविद्यालय, खैरागढ येथे

भरतनाट्यम् विभागाच्या सहायक प्राध्यापक आहेत. नृत्य, नाट्य व इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित

हस्तमुद्रांवर आधारित 'हस्तेनार्थप्रदर्शयित्' या विषयावर हे व्याख्यान होणार असून गुरू प्रेमचंद व मेदिनी होम्बळ यावेळी प्रात्यक्षिकेही सादर करणार आहेत. प्रतिभा नृत्य मंदिर, साऊथ इंडिया असोसिएशन हॉल, रामनगर येथे सायंकाळी ६.३० वाजता होणारी ही कार्यशाळा निःशुल्क आहे. सर्व प्रकारच्या नृत्य, नाट्य कलांशी संबंधित विद्यार्थी, शिक्षक, गुरू व रसिकांनी लाभ घ्यावा, असे आवाहन आयोजकांनी केले आहे.

Pre-event Coverage

Lokshahi Warta

तरुण भारत

Apla Nagpur | 2022-06-23 | Page- 6
epaper.tarunbharat.net

प्रेमचंद होम्बल यांचे उद्या व्याख्यान

नागपूर : प्रतिभा नृत्य मंदिर, नूपुर फाऊंडेशन, गुरुसाधना फाऊंडेशन आणि निर्झर कला संस्थानच्या संयुक्त वतीने प्रसिद्ध भरतनाट्यम् गुरू प्रेमचंद होम्बल तसेच त्यांच्या शिष्या व कन्या शोख मेदिनी होम्बल यांचे व्याख्यान व प्रात्यक्षिक शुक्रवार, २४ जून रोजी प्रतिभा नृत्य मंदिर, साऊथ इंडिया असोसिएशन हॉल, रामनगर येथे आयोजित करण्यात आले आहे.

गुरू प्रेमचंद होम्बल हे बनारस हिंदू विद्यापीठात परफॉर्मिंग आर्ट विभागाचे माजी विभागप्रमुख आहेत, तर मेदिनी होम्बल या इंदिरा कला संगीत विश्वविद्यालय, खैरागढ येथे भरतनाट्यम् विभागाच्या सहायक प्राध्यापक आहेत. नृत्य, नाट्य व इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित हस्तमुद्रांवर आधारित विषयावर हे व्याख्यान होणार असून गुरू प्रेमचंद व मेदिनी होम्बल यावेळी प्रात्यक्षिकही सादर करणार आहेत.

भरतनाट्यम् गुरू प्रेमचंद
होम्बल यांचे उद्या व्याख्यान
लोकशाहीवार्ता / नागपूर
श्रीमती सुख बंधि, नूपुर
फाऊंडेशन, नूपुर फाऊंडेशन
आणि निर्झर कला संस्थान यांच्या
संयुक्तवतीने
शुक्रवार
नागपूरमध्ये नूपुर
फाऊंडेशन येथे
आयोजित करण्यात
आले आहे.
गुरू प्रेमचंद होम्बल हे बनारस हिंदू
विद्यापीठात परफॉर्मिंग आर्ट विभागाचे
माजी विभागप्रमुख आहेत, तर मेदिनी
होम्बल या इंदिरा कला संगीत विश्वविद्यालय,
खैरागढ येथे भरतनाट्यम् विभागाच्या
सहायक प्राध्यापक आहेत. नृत्य, नाट्य व
इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित
हस्तमुद्रांवर आधारित विषयावर हे
व्याख्यान होणार असून गुरू प्रेमचंद व
मेदिनी होम्बल यावेळी प्रात्यक्षिकही
सादर करणार आहेत.

Post-event Coverage

Lokmat Times

'Varnam is the soul of Bharatanatyam'

■ It is most demanding piece that tests a dancer's stamina, training: Guru Premchand Hombal

ANKITA DESHKAR
JUNE 25, NAGPUR

Varnam is the central and most elaborate dance number in Bharatanatyam. It is one of the most demanding pieces that tests a dancer's stamina, training, and even the imaginative faculty through abhinaya.

Guru Premchand Hombal, former head of the Dance Department, faculty of performing arts, Banaras Hindu University, said that this varnam piece, which is performed for 45 minutes to one hour is the soul of Bharatanatyam. He said that due to impatience among people these days, the item is reduced to merely 15 minutes.

He was speaking at a programme organised by Nirzar Kala Sansthan,

Guru Sadhana Foundation and Pratibha Nritya Mandir at South India Association Hall, Ramnagar, on the topic, 'Hastenarthampradarshayet'.

Guru Premchand Hombal was accompanied by Shekh Medini Hombal, his disciple and daughter, who is assistant professor, department of Bharatanatyam, faculty of dance, Indira Kala Sangeet Vishwavidyalaya, Khairagarh (CG).

This event was a lecture and demonstration on the importance of hand gestures in the Indian classical dance forms. Guru Hombal said the hand gestures used in the Indian performing arts are hard to find in any other art form across the world.

He also said that dance is

Guru Premchand Hombal (top) and Shekh Medini Hombal during the demonstration on the topic 'Hastenarthampradarshayet' at South India Association Hall, Ramnagar.

nothing but creating a painting in space and hence it is necessary to use minimum hand gestures to convey the meaning of the song being used. He said it was only in Indian classical dances

that one word could have at least one hand gesture and also sometimes more than that.

Guru Hombal advised the dancers to perform such pure dances only in front of those who under-

stood it.

During the demonstration, Shekh Medini Hombal performed a celebrated bhajan Jashoda Hari Palane Zulave, which was her own composition to explain how the abhi-

naya (expressions) in the dance piece Pr in Bharatanatyam also performed a Sanskrit varnam to describe origin of the Ganga using mini hand gestures.

When Lokmat asked Guru Hombal about the future of Bharatanatyam, he said, "Despite all the barriers, the future looks bright for Indian classical dance forms. It becomes difficult to teach in a short time and not every student gets the desired attention. Everybody is different, it is not necessary to look good on one piece, it would look good on another too." He said dance is a journey towards experiential learning and expressing exactly what a dancer is feeling.

Post-event Coverage

Maharashtra Times

भारतीय नृत्यकलेत वैशिष्ट्यपूर्ण हस्तमुद्रा

म. टा. प्रतिनिधी, नागपूर

भारतीय नृत्यकलेतील हस्तमुद्रा या जगातील इतर कोणत्याही नृत्यप्रकारात बघायला मिळत नाही. हस्तमुद्रा या आपल्या भारतीय नृत्यकलेचे वैशिष्ट्य आहेत. त्यांचा अभिमान बाळगून, त्याचे जतन करून नवीन पिढीपर्यंत पोहोचविले पाहिजे, असे मत भरतनाट्यम् गुरू प्रेमचंद होम्बळ यांनी व्यक्त केले.

प्रतिभा नृत्य मंदिर, नुपूर फाउंडेशन, गुरूसाधना फाउंडेशन, निर्झर कला संस्थान यांच्यावतीने प्रसिद्ध भरतनाट्यम् गुरू प्रेमचंद होम्बळ, त्यांच्या शिष्या व कन्या शेख मेदिनी होम्बळ यांचे व्याख्यान व प्रात्यक्षिक शुक्रवारी आयोजित करण्यात आले. प्रतिभा नृत्य मंदिर, साऊथ इंडिया असोसिएशन हॉल

होम्बळ पिता-पुत्रींनी सादर केली प्रात्यक्षिके

रामनगर येथे झालेल्या या कार्यक्रमात गुरू प्रेमचंद व मेदिनी होम्बळ यांनी नृत्य, नाट्य व इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित हस्तमुद्रांवर आधारित 'हस्तनार्थप्रदर्शयेत्' या विषयावर आपले मत व्यक्त केले.

गुरू प्रेमचंद यांनी विष्णूधर्मपुराणाची कथा सांगत हस्तमुद्रांचे महत्त्व पटवून दिले. नृत्य हा चमत्कार नसून संवादाचे

एक माध्यम आहे. शब्दांचा जन्म होण्याच्या आधीपासून आपण त्याचा संवादासाठी वापर करित आलो आहोत, असे होम्बळ म्हणाले. गायन, वादन, नृत्य, चित्र या सर्व कला कशा एकमेकांशी निगडित आहेत याचे उदाहरणासह स्पष्टीकरण दिले.

भरतनाट्यम् नृत्यातील वर्णनम् म्हणजे ताल व रागासोबत नृत्य व भावनांचे वर्णनात्मक स्वरूप स्पष्ट करणारे तसेच अभिनयाची अभिव्यक्ती असलेले पदम हे प्रकार मेदिनी यांनी प्रात्यक्षिकांतून सादर केले. उपस्थित विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांना उत्तरे देत त्यांचे समाधान केले. कार्यक्रमाला प्रतिभा नृत्य मंदिरचे रत्नम जनार्दनम्, निर्झर कला संस्थानचे समीर नाफडे, श्रीमती माडखोलकर, सूचना बंगाले, श्याम जतकर आदींची विशेष उपस्थिती होती.

Post-event Coverage

नवराष्ट्र

हस्तमुद्रा हे नृत्यकलेचे वैशिष्ट

■ गुरु प्रेमचंद होंबळ

■ मेदिनी होंबळ यांनी सादर केले प्रात्यक्षिक

नागपूर, सिटी डेस्क. भारतीय नृत्यकलेतील हस्तमुद्रा जगातील इतर कोणत्याही नृत्यप्रकारात बघायला मिळत नाही. हस्तमुद्रा या आपल्या भारतीय नृत्यकलेचे वैशिष्ट्य असून त्याचा आपण अभिमान बाळगला पाहिजे व त्याचे जतन करून नवीन पिढीपर्यंत त्या पोहोचवले पाहिजे, असे मत भरतनाट्यम गुरु प्रेमचंद होंबळ यांनी व्यक्त केले.

प्रतिभा नृत्य मंदिर, नुपूर फाउंडेशन, गुरुसाधना फाउंडेशन आणि निर्झर कला संस्थान यांच्या संयुक्तवतीने प्रसिद्ध भरतनाट्यम गुरु प्रेमचंद होंबळ तसेच, त्यांच्या शिष्या व कन्या शेख मेदिनी होंबळ यांचे व्याख्यान व प्रात्यक्षिक शुक्रवारी आयोजित करण्यात आले.

प्रतिभा नृत्य मंदिर, साऊथ इंडिया असोसिएशन हॉल, रामनगर येथे झालेल्या या कार्यक्रमात गुरु प्रेमचंद व मेदिनी होंबळ यांनी नृत्य, नाट्य व इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित हस्तमुद्रांवर आधारित 'हस्तेनार्थप्रदर्शयेत्' या विषयावर

आपले मत व्यक्त केले. कार्यक्रमाला मोठ्या संख्येने विद्यार्थी, नृत्य शिक्षक,

गुरु व पालक यांनी उपस्थिती लावली.

भरतनाट्यम नृत्यातील वर्णन म्हणजे ताल व रागासोबत नृत्य व भावनांचे वर्णनात्मक स्वरूप स्पष्ट करणारे तसेच, अभिनयाची अभिव्यक्ती असलेले पदम हे प्रकार मेदिनी यांनी प्रात्यक्षिकातून सादर केले. शेवटी उपस्थित विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांना गुरूंनी उत्तरे देत त्यांचे समाधान केले.

कार्यक्रमाला प्रतिभा नृत्य मंदिरचे श्री व श्रीमती रत्नम जनार्दनम, निर्झर कला संस्थानचे समीर नाफडे, माडखोलकर, सूचना बंगाले, श्याम जतकर आदींची विशेष उपस्थिती होती.

भारतीय नृत्यकलेतील हस्तमुद्रांचे जतन करावे - प्रेमचंद होंबळ

लोकसत्ता प्रतिनिधी

नागपूर : भारतीय नृत्यकलेतील हस्तमुद्रा जगातील इतर कोणत्याही नृत्य प्रकारात बघायला मिळत नाही. हस्तमुद्रा या आपल्या भारतीय नृत्यकलेचे वैशिष्ट्य असून त्याचा आपण अभिमान बाळगला पाहिजे व त्याचे जतन करून नवीन पिढीपर्यंत त्याला पोहोचवले पाहिजे, असे मत भरतनाट्यम गुरु प्रेमचंद होंबळ यांनी व्यक्त केले.

प्रतिभा नृत्य मंदिर, नुपूर फाउंडेशन, गुरुसाधना फाउंडेशन आणि निर्झर कला संस्थान यांच्या संयुक्त विद्यमाने प्रसिद्ध भरतनाट्यम गुरु प्रेमचंद होंबळ तसेच त्यांच्या शिष्या व कन्या शेख मेदिनी होंबळ यांचे शुक्रवारी व्याख्यान व प्रात्यक्षिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात

आले होते. प्रतिभा नृत्य मंदिर, साऊथ इंडिया असोसिएशन हॉल, रामनगर येथे झालेल्या कार्यक्रमात गुरु प्रेमचंद व मेदिनी होंबळ यांनी नृत्य, नाट्य व इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित हस्तमुद्रांवर आधारित 'हस्तेनार्थप्रदर्शयेत्' या विषयावर आपले मत व्यक्त केले.

गुरु प्रेमचंद यांनी विष्णूधर्मपुराणाची कथा सांगत हस्तमुद्रांचे महत्त्व पटवून दिले. नृत्य हा चमत्कार नसून संवादाचे एक माध्यम आहे. आपल्या भावना व्यक्त करण्याचे ते एक उत्तम साधन असून शब्दांचा जन्म होण्याच्या आधीपासून आपण त्याचा संवादासाठी वापर करीत आलो आहे, असे होंबळ म्हणाले. कार्यक्रमाला प्रतिभा नृत्य मंदिरचे रत्नम जनार्दनम, निर्झर कला संस्थानचे समीर नाफडे, सूचना बंगाले आदी उपस्थिती होते.

Post-event Coverage

देशोन्नती

हस्तमुद्रा हे भारतीय नृत्यकलेचे वैशिष्ट्य

मोहिनी होम्बळ यांचे प्रात्याक्षिक

देशोन्नती वृत्तसंकलन...

नागपूर ■ भारतीय नृत्यकलेतील हस्तमुद्रा जगातील इतर कोणत्याही नृत्यप्रकारात बघायला मिळत नाही. हस्तमुद्रा या आपल्या भारतीय नृत्यकलेचे वैशिष्ट्य असून त्याचा आपण अभिमान बाळगला पाहिजे व त्याचे जतन करून नवीन पिढीपर्यंत पोहोचवले पाहिजे, असे मत भरतनाट्यम गुरू प्रेमचंद होम्बळ यांनी व्यक्त केले.

प्रतिभा नृत्य मंदिर, नूपुर फाउंडेशन, गुरुसाधना फाउंडेशन आणि निर्झर कला संस्थान यांच्या वतीने प्रसिद्ध भरतनाट्यम गुरू प्रेमचंद

होम्बळ तसेच, त्यांच्या शिष्या व कन्या शेख मेदिनी होम्बळ यांचे व्याख्यान व प्रात्यक्षिक शुक्रवारी आयोजित करण्यात आले.

प्रतिभा नृत्य मंदिर, साऊथ इंडिया असोसिएशन हॉल, रामनगर येथे झालेल्या या कार्यक्रमात गुरू प्रेमचंद व मेदिनी होम्बळ यांनी नृत्य, नाट्य व इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित हस्तमुद्रांवर आधारित 'हस्तेनार्थप्रदेशयित' या विषयावर

आपले मत व्यक्त केले. कार्यक्रमाला मोठ्या संख्येने विद्यार्थी, नृत्य शिक्षक, गुरू व पालक यांनी उपस्थिती लावली.

गुरू प्रेमचंद यांनी विष्णुधर्मपुराणाची कथा सांगत हस्तमुद्रांचे महत्त्व पटवून दिले. नृत्य हा चमत्कार नसून संवादाचे एक माध्यम आहे. आपल्या भावना व्यक्त करण्याचे ते एक उत्तम साधन शब्दांचा जन्म होण्याच्या आधीपासून अतिप्राचीन काळापासून आपण त्याचा

संवादासाठी वापर करित आलेलो आहोत, असे सांगताना प्रेमचंद होम्बळ यांनी गायन, वादन, नृत्य, चित्र या सर्व कला कशा एकमेकांशी निगडित आहेत, याचे उदाहरणासह स्पष्टीकरण दिले.

भरतनाट्यम नृत्यातील वर्णनम् म्हणजे ताल व रागासोबत नृत्य व भावनांचे वर्णनात्मक स्वरूप स्पष्ट करणारे तसेच, अभिनयाची अभिव्यक्ती असलेले पदम् हे प्रकार मेदिनी यांनी प्रात्यक्षिकातून सादर केले. शेवटी उपस्थित विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांना गुरूंनी उत्तरे देत त्यांचे समाधान केले. कार्यक्रमाला प्रतिभा नृत्य मंदिरचे श्री व श्रीमती रत्नम जनार्दनम, निर्झर कला संस्थानचे समीर नाफडे, श्रीमती माडखोलकर, सूचना बंगाले, श्याम जतकर आदींची विशेष उपस्थिती होती.

Nagpur Edition

Jun 26, 2022 Page No. 3
Powered by : eReleGo.com

Post-event Coverage

Tarun Bharat

विद्यार्थी, नृत्य शिक्षक व पालकांसमोर प्रात्यक्षिके सादर करताना गुरू प्रेमचंद होम्बळ व शिष्या शेख मेदिनी होम्बळ

हस्तमुद्रा हे भारतीय नृत्यकलेचे वैशिष्ट्य

गुरू प्रेमचंद, मेदिनी
होम्बळ यांची प्रात्यक्षिके

◆ नागपूर, २४ जून

भारतीय नृत्यकलेतील हस्तमुद्रा जगातील इतर कोणत्याही नृत्यप्रकारात बघायला मिळत नाहीत. हस्तमुद्रा या आपल्या भारतीय नृत्यकलेचे वैशिष्ट्य असून त्याचा आपण अभिमान बाळगला पाहिजे व त्याचे जतन करून नवीन पिढीपर्यंत त्या पोहोचवल्या पाहिजे, असे मत भरतनाट्यम गुरू प्रेमचंद होम्बळ यांनी व्यक्त केले.

प्रतिभा नृत्य मंदिर, नुपूर फाउंडेशन, गुरूसाधना फाउंडेशन आणि निर्झर कला संस्थान यांच्या

संयुक्त विद्यमाने प्रसिद्ध भरतनाट्यम गुरू प्रेमचंद होम्बळ तसेच, त्यांच्या शिष्या व कन्या शेख मेदिनी होम्बळ यांचे व्याख्यान व प्रात्यक्षिक शुक्रवारी आयोजित करण्यात आले. प्रतिभा नृत्य मंदिर, साऊथ इंडिया असोसिएशन हॉल, रामनगर येथे झालेल्या या कार्यक्रमात गुरू प्रेमचंद व मेदिनी होम्बळ यांनी नृत्य, नाट्य व इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित हस्तमुद्रांवर आधारित 'हस्तेनार्थप्रदर्शयित' या विषयावर आपले मत व्यक्त केले. कार्यक्रमाला मोठ्या संख्येने विद्यार्थी, नृत्य शिक्षक,

गुरू व पालक यांनी उपस्थिती लावली. गुरू प्रेमचंद यांनी विष्णुधर्मपुराणाची कथा सांगत हस्तमुद्रांचे महत्त्व पटवून दिले. नृत्य हा चमत्कार नसून संवादाचे एक माध्यम आहे. आपल्या भावना व्यक्त करण्याचे ते एक उत्तम साधन शब्दांचा जन्म होण्याच्या आधीपासून अतिप्राचीन काळापासून आपण त्याचा संवादासाठी वापर करीत आलेलो आहोत, असे सांगताना प्रेमचंद होम्बळ यांनी गायन, वादन, नृत्य, चित्र या सर्व कला कशा एकमेकांशी निगडित आहेत, याचे उदाहरणासह स्पष्टीकरण दिले.

भरतनाट्यम नृत्यातील वर्णनम् म्हणजे ताल व रागासोबत नृत्य व भावनांचे वर्णनात्मक स्वरूप स्पष्ट करणारे तसेच, अभिनयाची अभिव्यक्ती असलेले पदम् हे प्रकार मेदिनी यांनी प्रात्यक्षिकातून सादर केले. शेवटी उपस्थित विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांना गुरूंनी उत्तरे देत त्यांचे समाधान केले.

कार्यक्रमाला प्रतिभा नृत्य मंदिरचे श्री व श्रीमती रत्नम जनार्दनम्, निर्झर कला संस्थानचे समीर नाफडे, श्रीमती माडखोलकर, सूचना बंगाले, श्याम जतकर आदींची विशेष उपस्थिती होती. ◀(तभा वृत्तसेवा)

ल
क
कु
त
◆
अ
ति
तप
नप
त्य
मुस
तां
कौ
आ
अ
आ
अर
बरे
परं
ल
नि
घट
बा
पो

Post-event Coverage

Sakal

शब्दांचा जन्म होण्याआधी नृत्याचा वापर : प्रेमचंद होम्बळ

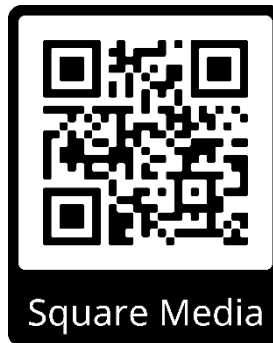
नागपूर, ता. २४ : नृत्य हा चमत्कार नसून संवादाचे एक माध्यम आहे. आपल्या भावना व्यक्त करण्याचे ते एक उत्तम साधन आहे. शब्दांचा जन्म होण्यापूर्वी, अतिप्राचीन काळापासून आपण त्याचा संवादासाठी वापर करीत आलेलो आहोत, असे मत भरतनाट्यम गुरू प्रेमचंद होम्बळ यांनी व्यक्त केले.

प्रतिभा नृत्य मंदिर, नूपुर फाउंडेशन, गुरूसाधना फाउंडेशन आणि निर्झर कला संस्थान यांच्या संयुक्तवतीने प्रसिद्ध भरतनाट्यम गुरू प्रेमचंद होम्बळ, त्यांच्या शिष्या व कन्या शेख मेदिनी होम्बळ यांचे व्याख्यान व प्रात्यक्षिक आयोजित करण्यात आले. कार्यक्रमात प्रेमचंद व मेदिनी होम्बळ यांनी नृत्य, नाट्य व इतर सर्व शास्त्रीय कलांशी संबंधित हस्तमुद्रांवर आधारित 'हस्तेनार्थप्रदर्शयित्' या विषयावर आपले मत व्यक्त केले. गुरू प्रेमचंद यांनी विष्णुधर्मपुराणाची कथा सांगत हस्तमुद्रांचे महत्त्व पटवून दिले. भारतीय नृत्य कलेतील हस्तमुद्रा जगातील इतर कोणत्याही नृत्य प्रकारात बघायला मिळत नाही. हस्तमुद्रा या

रामनगर : प्रेमचंद होम्बळ यांनी दिलेल्या तालावर प्रात्यक्षिक सादर करताना मेदिनी होम्बळ.

आपल्या भारतीय नृत्य कलेचे वैशिष्ट्य असून त्याचा आपण अभिमान बाळगला पाहिजे, असे आवाहन त्यांनी केले. अभिनयाची अभिव्यक्ती असलेले पद्म हे प्रकार मेदिनी यांनी प्रात्यक्षिकातून सादर केले. कार्यक्रमाला प्रतिभा नृत्य मंदिरचे श्री व श्रीमती रत्नम जनार्दनम्, निर्झर कला संस्थानचे समीर नाफडे, श्रीमती माडखोलकर, सूचना बंगाले, श्याम जतकर आदींची उपस्थिती होती.

Prepared & executed by

www.squaremediasolutions.in

squaremediasolutions2019@gmail.com

Call : 8087001241, 8975767173